https://doi.org/10.51707/2618-0529-2026-36-07
УДК 364.65-053.2:37.018.1:355.01

О. Ю. Міхеєва

НАДАННЯ ПОСЛУГИ ДОГЛЯДУ ТА ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ, НАБЛИЖЕНИХ ДО СІМЕЙНИХ, ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Анотація. *У статті досліджено особливості надання послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, під час воєнного стану як одного з важливих напрямів гарантування права дитини на безпечне проживання, належний розвиток та виховання в сімейному середовищі. Обґрунтовано актуальність функціонування альтернативних форм догляду за дітьми, які з різних причин позбавлені можливості виховуватися в біологічній сім'ї. Особлива увага приділяється цій проблемі в умовах збройної агресії, що спричинила зростання кількості дітей, які потребують соціального захисту та підтримки. Проаналізовано нормативно-правові та соціально-педагогічні засади організації послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних. Визначено, що така послуга спрямована не лише на забезпечення базових потреб дитини, а й на створення сприятливого середовища для її емоційного розвитку, формування соціальних навичок, збереження відчуття безпеки та підтримку індивідуальної траєкторії розвитку. Розкрито особливості функціонування наближених до сімейних форм догляду за дітьми в умовах воєнного стану, серед яких важлива роль відводиться забезпеченню стабільності життєвого середовища, психологічній підтримці дітей, подоланню наслідків травматичного досвіду, організації освітнього процесу та підтримці осіб, які здійснюють догляд і виховання. Визначено роль соціальних служб, органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів соціальної роботи в забезпеченні комплексного супроводу таких форм улаштування дітей. Обґрунтовано, що ефективність надання послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, залежить від дотримання принципів найкращих інтересів дитини, індивідуального підходу, безперервності соціальної підтримки та міжвідомчої взаємодії. Під час воєнного стану особливої актуальності набувають розвиток системи психосоціальної підтримки дітей, підготовка фахівців і створення умов для максимально можливого наближення процесу виховання до сімейного середовища. Окремо розглянуто вплив воєнного стану на організацію та надання послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, з урахуванням зростання кількості дітей, які потребують альтернативного догляду та комплексної підтримки.*

Ключові слова: *діти, соціальні послуги, догляд та виховання дітей, умови, наближені до сімейних, сімейні форми виховання, альтернативний догляд, найкращі інтереси дитини.*

Постановка проблеми. Забезпечення права кожної дитини на сімейне виховання, безпечне середовище проживання та повноцінний розвиток є одним із пріоритетних завдань сучасної соціальної політики України. В умовах повномасштабної війни проблема захисту дітей, які залишилися без належного батьківського піклування або перебувають у складних життєвих обставинах, набула особливої актуальності. Воєнні дії призвели до зростання кількості дітей, які зазнали втрат, вимушеного переміщення, психологічної травматизації, розлучення

© Міхеєва О. Ю.

з родинами або потребують тимчасового чи тривалого влаштування в безпечне середовище.

Одним із важливих напрямів забезпечення найкращих інтересів дитини є розвиток послуг догляду та виховання в умовах, наближених до сімейних. Такі форми підтримки спрямовані на створення для дитини умов, максимально наближених до сімейного середовища, в якому забезпечуються не лише базові потреби в харчуванні, безпеці та догляді, а й можливості для емоційного розвитку, формування соціальних навичок, збереження стабільності життєвого простору та підтримки особистісного потенціалу. Особливого значення ця послуга набуває в умовах воєнного стану, коли традиційні механізми підтримки дітей зазнають суттєвих змін, а потреба в комплексному соціальному супроводі значно зростає.

Сучасна система захисту дітей в Україні орієнтується на принципи деінституціоналізації, пріоритетності сімейного виховання та розвитку альтернативних форм догляду, що відповідають міжнародним стандартам захисту прав дитини. Водночас воєнні виклики ускладнюють реалізацію цих принципів через пошкодження соціальної інфраструктури, переміщення населення, нестачу ресурсів, збільшення навантаження на соціальні служби та необхідність швидкого реагування на нові потреби дітей і сімей. Особливої уваги потребує питання організації якісного соціального супроводу дітей, які перебувають в умовах, наближених до сімейних, а також підтримки осіб, які здійснюють догляд і виховання. Ефективність такої послуги залежить від комплексної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, закладів соціальної сфери, освітніх установ, закладів охорони здоров'я та громадських організацій. Важливим завданням є забезпечення не лише фізичної безпеки дитини, а й її психологічного благополуччя, соціальної адаптації та права на розвиток в умовах, максимально наближених до сімейних. Незважаючи на значну увагу до проблеми захисту прав дітей в умовах війни, питання ефективної організації та функціонування послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, потребує подальшого наукового осмислення. Актуальними залишаються дослідження механізмів соціального супроводу, особливостей підтримки дітей із травматичним досвідом, підготовки фахівців соціальної сфери та вдосконалення моделей міжвідомчої взаємодії.

Отже, дослідження особливостей надання послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, у воєнний час є важливим науковим і практичним завданням, спрямованим на розвиток ефективної системи соціального захисту дітей та забезпечення їхнього права на безпечне, стабільне й сприятливе для розвитку середовище.

Аналіз попередніх досліджень. Проблеми забезпечення прав дитини на сімейне виховання, організації альтернативних форм догляду та соціального супроводу дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах, є предметом досліджень багатьох українських і зарубіжних учених. Сучасні наукові підходи до захисту дитинства ґрунтуються на визнанні пріоритетності сімейного середовища як найбільш сприятливого простору для розвитку особистості дитини, що відповідає міжнародним стандартам у сфері прав дитини.

Теоретичні і практичні засади соціального захисту дітей, соціальної роботи із сім'ями та розвитку сімейних форм виховання досліджували українські науковці: В. Бурак, Л. Волинець, Л. Грицишина, З. Кияниця, Н. Коляда, Ж. Петрочко, М. Соляник, Т. Спіріна, О. Чуйко, Н. Чернуха та ін. У працях цих учених розкрито питання організації соціальної підтримки дітей і сімей, технологій соціального супроводу, профілактики соціального сирітства та розвитку системи соціальних послуг, орієнтованої на потреби дитини.

У дослідженнях М. Соляник наголошується на важливості комплексного підходу до соціальної роботи з дітьми та сім'ями, а особливо на необхідності поєднання соціально-педагогічних, психологічних і організаційних методів підтримки. Науковиця розглядає соціальну допомогу дитині як процес не лише подолання проблемної ситуації, а й створення умов для її повноцінного розвитку та соціалізації [1, с. 75].

Т. Спіріна у своїх дослідженнях розглядає питання соціально-педагогічної роботи з дітьми та молоддю, роблячи акцент на значенні соціального середовища для формування особистості дитини. У межах наукових підходів ученої особлива увага приділяється профілактиці негативних соціальних явищ, розвитку потенціалу

ISSN 2786-4510 (Online)

сім'ї та забезпеченню умов для гармонійного виховання дітей [2, с. 25].

Проблеми соціального супроводу сімей, які перебувають у складних життєвих обставинах, а також розвиток системи соціальних послуг досліджуються у працях Л. Волинець, Н. Коляди, О. Міхеєвої, Ж. Петрочко, І. Пєші, І. Ткач та інших сучасних українських учених. Науковці зазначають, що ефективна система підтримки дітей має ґрунтуватися на принципах адресності, індивідуального підходу, міжвідомчої взаємодії та залучення ресурсів громади. Особливого значення набуває перехід від інституційної моделі догляду до сімейно орієнтованої системи підтримки дітей.

Важливий внесок у дослідження альтернативного догляду за дітьми зробили зарубіжні вчені Дж. Боулбі (J. Bowlby), М. Раттер (M. Rutter), У. Бронфенбреннер (U. Bronfenbrenner). Дж. Буолбі в теорії прив'язаності обґрунтовано визначну роль стабільних емоційних зв'язків дитини з дорослими в процесі її психічного розвитку. Науковець довів, що тривале порушення таких зв'язків може негативно впливати на емоційне благополуччя, формування довіри та здатність дитини до соціальної адаптації. Ці положення є особливо актуальними для організації догляду за дітьми, які пережили втрату сімейного середовища або травматичний досвід війни [3, с. 667].

М. Раттером досліджено питання дитячої стійкості та впливу несприятливих життєвих обставин на розвиток дитини. Учений довів, що наявність підтримувального соціального середовища, стабільних відносин із дорослими та доступу до необхідних ресурсів може суттєво зменшити негативні наслідки травматичного досвіду. Це має велике значення для дітей, які охоплені сімейно орієнтованими формами догляду в умовах воєнного стану [4, с. 469–470].

В екологічній теорії розвитку людини У. Бронфенбреннера дитину розглянуто як частину складної системи взаємопов'язаних соціальних середовищ. Відповідно до цього підходу її розвиток залежить не лише від безпосереднього оточення, а й від функціонування ширших соціальних інституцій, які забезпечують підтримку та захист. Ця концепція є важливою для розуміння ролі соціальних служб, громад та державних інституцій у забезпеченні якісного догляду та виховання дітей [5, с. 513–515].

Окремий напрям сучасних досліджень — це проблема захисту дітей в умовах надзвичайних ситуацій та збройних конфліктів. Міжнародні організації, зокрема дитячий фонд ООН (UNICEF) [6], та наукова спільнота наголошують на необхідності забезпечення безперервності послуг для дітей, які постраждали від війни, підтримки їхнього психічного здоров'я, збереження сімейних зв'язків та недопущення тривалої інституціалізації.

Аналіз наукових джерел свідчить, що питання організації догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, досліджувалося переважно в контексті розвитку сімейних форм виховання та соціального захисту дітей. Водночас специфіка функціонування таких послуг саме в умовах воєнного стану, особливості соціального супроводу дітей із травматичним досвідом, а також механізми забезпечення стабільності та якості середовища, наближеного до сімейного, потребують подальшого наукового вивчення.

Отже, сучасні дослідження створюють теоретичне підґрунтя для аналізу послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, однак воєнні виклики зумовлюють необхідність пошуку нових підходів до організації соціальної підтримки дітей, удосконалення міжвідомчої взаємодії та розвитку ефективних моделей захисту дитинства в Україні.

Мета статті — теоретично обґрунтувати особливості надання послуги догляду та виховання дітей в умовах воєнного стану, а також визначити основні організаційні, соціально-педагогічні і психологічні чинники, що забезпечують створення безпечного та сприятливого середовища для розвитку дитини.

Матеріали та методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять сучасні наукові підходи до організації соціальної роботи з дітьми, захисту прав дитини, розвитку сімейно орієнтованих форм виховання та надання соціальних послуг в умовах кризових ситуацій. Інформаційну базу сформували наукові праці українських та зарубіжних учених у галузі соціальної роботи, соціальної педагогіки, психології розвитку дитини, нормативно-правові документи України у сфері захисту дитинства, а також міжнародні документи щодо забезпечення прав дітей та організації альтернативного догляду.

Методологічне підґрунтя дослідження визначено на основі системного, соціально-педагогічного та дитиноцентричного підходів, які дають змогу розглядати послугу догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, як комплексний процес створення безпечного середовища для розвитку дитини, забезпечення її соціальної адаптації та реалізації права на сімейне виховання. Системний підхід дав можливість проаналізувати взаємозв'язок між діяльністю соціальних служб, органів місцевого самоврядування, закладів освіти, охорони здоров'я та інших суб'єктів соціальної підтримки.

Метод теоретичного аналізу, синтезу та узагальнення наукових джерел застосовано для визначення сутності понять «послуга догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних», «сімейно орієнтований підхід» та виявлення основних наукових підходів до організації альтернативного догляду. Метод нормативно-правового аналізу використано для вивчення законодавчих і програмних документів України, які регламентують забезпечення прав дітей, розвиток сімейних форм виховання, функціонування системи соціальних послуг та особливості захисту дітей в умовах воєнного стану. За допомогою структурно-функціонального методу визначено основні складові процесу надання послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, як-от забезпечення базових потреб дитини, психологічної підтримки, соціалізації, освітнього розвитку та формування стабільного життєвого середовища. Метод систематизації та узагальнення дав змогу визначити основні проблеми й перспективи вдосконалення цієї послуги в умовах воєнних викликів. Застосування цих методів забезпечило комплексне дослідження особливостей організації догляду та виховання дітей у середовищі, наближеному до сімейного, визначення ролі соціальних служб у підтримці дітей та обґрунтування напрямів розвитку системи соціальних послуг у сфері захисту дитинства в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення права дитини на виховання в сімейному середовищі є одним із базових принципів сучасної системи захисту дитинства. Відповідно до міжнародних стандартів та положень українського законодавства, кожна дитина має право на умови життя, які сприяють її фізичному, психічному, соціальному та емоційному розвитку. Саме тому сучасна соціальна політика України спрямована на поступовий перехід від інституційної моделі догляду до розвитку сімейно орієнтованих форм підтримки дітей, які не можуть перебувати в біологічній сім'ї або потребують тимчасового чи тривалого влаштування.

Відповідно до Державного стандарту соціальної послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, це поняття визначається так: «комплексна соціальна послуга, що передбачає організацію забезпечення умов для проживання, наближених до сімейних, формування та підтримку навичок самообслуговування, побутових навичок, необхідних для організації самостійного життя, виховання та розвиток індивідуальних здібностей; сприяння в отриманні освітніх, медичних, реабілітаційних і соціальних послуг…» [7].

Послуга догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, є важливим елементом системи соціальних послуг, спрямованим на гарантування дитині безпечного середовища проживання, належного догляду, виховання та розвитку. Її сутність полягає у створенні таких умов, за яких дитина отримує не лише необхідний рівень матеріального забезпечення, а й емоційну підтримку, стабільність взаємин із дорослими, можливість формувати соціальні зв'язки та розвивати власний потенціал. Відповідно до сучасних підходів у соціальній роботі, основою організації такої послуги є принцип найкращих інтересів дитини. Він передбачає індивідуальний підхід до кожної дитини, врахування її вікових, психологічних, соціальних та особистісних потреб. Дитина розглядається не як об'єкт соціального впливу, а як активний учасник процесу власного розвитку, права та потреби якого мають бути враховані під час ухвалення рішень щодо її подальшого влаштування й підтримки.

Особливого значення питання надання послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, набуло в період воєнного стану в Україні. Через війну значно зросла кількість дітей, які зазнали травматичного досвіду, втратили зв'язок із батьками або родичами, були вимушено переміщені, опинилися без належного догляду та потребують комплексної соціальної підтримки. Ці обставини

ISSN 2786-4510 (Online)

актуалізували необхідність не лише забезпечення фізичної безпеки дітей, а й створення умов для подолання психологічних наслідків війни та відновлення відчуття стабільності. У цьому контексті наближене до сімейного середовище виконує важливу компенсаторну функцію. На відміну від великих інституційних закладів воно дає змогу забезпечити більш індивідуалізований підхід до дитини, формування довірливих стосунків із дорослим і врахування її особистих потреб. Теорія прив'язаності Дж. Буолбі (J. Bowlby) доводить, що стабільні емоційні зв'язки з близькими дорослими є необхідною умовою гармонійного розвитку дитини. Втрата таких зв'язків унаслідок кризових подій може негативно впливати на емоційний стан, поведінку та процес соціалізації, тому одним з основних завдань догляду, наближеного до сімейного, є відновлення почуття безпеки та довіри.

В умовах війни особливого значення набуває психосоціальна підтримка дітей, охоплених такими формами догляду. Діти, які стали свідками бойових дій, пережили втрату близьких, вимушене переміщення або тривале перебування в небезпечних умовах, можуть мати прояви тривожності, страху, емоційної нестабільності та труднощі із соціальною адаптацією. Саме тому процес виховання має охоплювати не лише задоволення повсякчасних потреб, а й створення підтримувального середовища, яке сприятиме емоційному відновленню дитини.

Важливою складовою ефективного функціонування послуги є діяльність суб'єктів соціальної роботи, зокрема центрів соціальних служб, служб у справах дітей та сім'ї, органів місцевого самоврядування, закладів освіти та охорони здоров'я. Їхня взаємодія забезпечує комплексний супровід дитини та сім'ї, своєчасне виявлення потреб, організацію необхідної допомоги та контроль за дотриманням прав дитини.

Соціальний супровід у процесі надання послуги догляду та виховання в умовах, наближених до сімейних, має комплексний характер і охоплює оцінювання потреб дитини, планування індивідуальної підтримки, психологічну допомогу, сприяння освітній інтеграції, організацію медичного забезпечення та підтримку осіб, які здійснюють догляд. Особливе значення має професійна підготовка таких осіб, оскільки якість взаємодії між дитиною і дорослим безпосередньо впливає на ефективність процесу адаптації та розвитку [8, с. 89–90].

Дослідження українських учених Н. Коляди [9, с. 188–189], Ж. Петрочко [10, с. 134–138] та інших свідчать, що ефективна соціальна підтримка дітей має ґрунтуватися на принципах комплексності, партнерства, міжвідомчої взаємодії та орієнтації на потреби конкретної дитини. Науковці наголошують, що розвиток сімейних форм виховання є не лише альтернативою інституційному догляду, а й важливим напрямом формування гуманної системи захисту дитинства.

Значний вплив на розуміння розвитку дитини в соціальному середовищі має екологічна теорія, відповідно до якої дитина розвивається в системі взаємопов'язаних середовищ — сім'ї, громади, освітніх та соціальних інституцій. Застосування цього підходу дає змогу розглядати послугу догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, як частину комплексної системи підтримки, де результат залежить від узгодженості дій усіх учасників соціального процесу. Важливим напрямом розвитку цієї послуги є забезпечення її доступності та якості на рівні територіальних громад. В умовах децентралізації саме громади відіграють значну роль у формуванні локальних систем соціального захисту дітей. Це передбачає розвиток мережі соціальних послуг, підготовку фахівців, створення механізмів раннього виявлення потреб дітей та сімей, а також залучення громадських організацій до підтримки дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах [11, с. 69–70].

Отже, надання послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, під час воєнного стану є складним багаторівневим процесом, який поєднує соціальні, педагогічні, психологічні та організаційні компоненти. Його основним завданням є створення для дитини безпечного, стабільного та підтримувального середовища, максимально наближеного до сімейного, що забезпечує реалізацію її прав, сприяє відновленню після травматичного досвіду та формує умови для повноцінного розвитку.

Висновки. Проведене дослідження засвідчило, що послуга догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, є важливим компонентом сучасної системи

соціального захисту дітей, особливо в реаліях війни. Її вага визначається необхідністю забезпечення права дитини на безпечне проживання, сімейне виховання, повноцінний розвиток та отримання комплексної підтримки у випадках, коли дитина не може перебувати в біологічній сім'ї або потребує додаткового соціального захисту. Визначено, що в умовах збройної агресії росії проти України проблема організації якісного догляду та виховання дітей набуває особливої актуальності через зростання кількості дітей, які зазнали втрати сімейних зв'язків, вимушеного переміщення, психологічної травматизації тощо. Саме тому розвиток наближених до сімейних форм догляду є одним із пріоритетних напрямів забезпечення найкращих інтересів дитини та реалізації дитиноцентричного підходу в соціальній роботі. Доведено, що ефективність надання послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, залежить від поєднання соціальних, педагогічних, психологічних та організаційних складових. Ефективна міжвідомча взаємодія створює умови для своєчасного виявлення потреб дітей, організації необхідної підтримки, захисту їхніх прав та забезпечення комплексного підходу до вирішення проблемних ситуацій.

Перспективи подальших досліджень убачаються в поглибленому вивченні практичних моделей організації послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, з урахуванням регіональних особливостей і викликів воєнного часу.

Отже, розвиток послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, має розглядатися як стратегічний напрям державної політики у сфері захисту дітей, що забезпечує не лише задоволення базових потреб дитини, а й створення умов для її повноцінного розвитку, соціалізації та формування життєстійкості в умовах сучасних суспільних викликів.

Список використаних джерел

1. Соляник М. Прийомна сім'я як одна з форм виховання дітей-сиріт, позбавлених батьківського піклування. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління.* 2008. Вип. 7. С. 74–77.
2. Дуля А., Лехолєтова М., Спіріна Т., Сапіга С. Соціальна адвокація у роботі з сім'ями військовослужбовців в Україні. *Соціальна робота та освіта*. 2026. Т. 13, № 1. С. 22–38. DOI: https://doi.org/10.25128/2520-6230.26.1.2.
3. Bowlby J. Attachment and Loss: Retrospect and Prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*. 1982. Vol. 52, № 4. P. 664–678. DOI: https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x.
4. Rutter M. Developmental Catch-up, and Deficit, Following Adoption after Severe Global Early Privation. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 1998. Vol. 39, № 4. P. 465–476. DOI: https://doi.org/10.1111/1469-7610.00343.
5. Bronfenbrenner U. Toward an Experimental Ecology of Human Development. *American Psychologist*. 1977. Vol. 32, № 7. P. 513–531. DOI: https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.32.7.513.
6. Підтримка батьків і дітей під час війни. URL: https://www.unicef.org/ukraine/parents-children-support-during-military-actions (дата звернення: 11.07.2026).
7. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних : наказ Міністерства соціальної політики України від 09.03.2021 р. № 115. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0856-21#Text (дата звернення: 11.07.2026).
8. Дуля А., Лехолетова М., Німцова А. Соціальний супровід вразливих сімей з дітьми у складних життєвих обставинах. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2025. № 2 (15). С. 79–90. DOI: https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(15).2025.343449.
9. Коляда Н., Коляда Т., Коляда Н. Соціалізація дитини в умовах дитячого будинку сімейного типу. *Соціальна робота та соціальна освіта*. 2024. № 1 (12). С. 188–195. DOI: https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305338.
10. Петрочко Ж., Денисюк О. Дослідження процесу створення сімейних форм виховання для забезпечення найкращих інтересів дитини. *Вчливість. Humanitas*. 2025. № 1. С. 134–142. DOI: https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.1.18.
11. Петровський П., Обіход М. Теоретико-методичні засади публічного управління розвитком соціальних послуг для дітей та сімей з дітьми в місцевих територіальних громадах. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2020. № 4 (60). С. 68–76. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2020-60-68-76.

 ISSN 2786-4510 (Online)

References

1. Solianyk, M. (2008). Pryiomna simia yak odna z form vykhovannia ditei-syrit, pozbavlenykh batkivskoho pikluvannia [Foster family as one of the forms of upbringing of orphans and children deprived of parental care]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriia 11. Sotsiolohiia. Sotsialna robota. Sotsialna pedahohika. Upravlinnia — Scientific Journal of Dragomanov National Pedagogical University. Series 11. Sociology. Social Work. Social Pedagogy. Management*, 7, 74–77 [in Ukrainian].
2. Dulia, A., Lekholietova, M., Spirina, T., & Sapiha, S. (2026). Sotsialna advokatsiia u roboti z simiamy viiskovosluzhbovtsiv v Ukraini [Social advocacy in work with families of military personnel in Ukraine]. *Sotsialna robota ta osvita — Social Work and Education*, 13 (1), 22–38. DOI: https://doi.org/10.25128/2520-6230.26.1.2 [in Ukrainian].
3. Bowlby, J. (1982). Attachment and Loss: Retrospect and Prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52 (4), 664–678. DOI: https://doi.org/10.1111/j.1939-0025.1982.tb01456.x.
4. Rutter, M. (1998). Developmental Catch-up, and Deficit, Following Adoption after Severe Global Early Privation. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 39 (4), 465–476. DOI: https://doi.org/10.1111/1469-7610.00343.
5. Bronfenbrenner, U. (1977). Toward an Experimental Ecology of Human Development. *American Psychologist*, 32 (7), 513–531. DOI: https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/0003-066X.32.7.513.
6. Pidtrymka batkiv i ditei pid chas viiny [Support for parents and children during the war]. (n. d.). Retrieved from https://www.unicef.org/ukraine/parents-children-support-during-military-actions [in Ukrainian].
7. Nakaz Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu sotsialnoi posluhy dohliadu ta vykhovannia ditei v umovakh, nablyzhenykh do simeinykh vid 9 berez. 2021 roku № 115 [Order of Ministry of Social Policy of Ukraine On approval of the State Standard of the social service for care and upbringing of children in family-like conditions from March 9 2021, № 115]. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0856-21#Text [in Ukrainian].
8. Dulia, A., Lekholetova, M., & Niemtsova, A. (2025). Sotsialnyi suprovid vrazlyvykh simei z ditmy u skladnykh zhyttievykh obstavynakh [Social support for vulnerable families with children in difficult life circumstances]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita — Social Work and Social Education,* 2 (15), 79–90. DOI: https://doi.org/10.31499/2618-0715.2(15).2025.343449 [in Ukrainian].
9. Koliada, N., Koliada, T., & Koliada, N. (2024). Sotsializatsiia dytyny v umovakh dytiachoho budynku simeinoho typu [Socialization of a child in a family-type children's home]. *Sotsialna robota ta sotsialna osvita — Social Work and Social Education,* 1 (12), 188–195. DOI: https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(12).2024.305338. [in Ukrainian].
10. Petrochko, Zh., & Denysiuk, O. (2025). Doslidzhennia protsesu stvorennia simeinykh form vykhovannia dlia zabezpechennia naikrashchykh interesiv dytyny [Research on the process of establishing family-based care to ensure the best interests of the child]. *Humanitas*, 1, 134–142. DOI:https://doi.org/10.32782/humanitas/2025.1.18 [in Ukrainian].
11. Petrovskyi, P., & Obikhod, M. (2020). Teoretyko-metodychni zasady publichnoho upravlinnia rozvytkom sotsialnykh posluh dlia ditei ta simei z ditmy v mistsevykh terytorialnykh hromadakh [Theoretical and methodological principles of public administration for the development of social services for children and families with children in local territorial communities]. *Vcheni zapysky Universytetu "KROK" — Scientific Notes of KROK University*, 4 (60), 68–76. DOI: https://doi.org/10.31732/2663-2209-2020-60-68-76 [in Ukrainian].

O. Yu. Mikheieva

PROVISION OF CHILD CARE AND UPBRINGING SERVICES IN A FAMILY-LIKE ENVIRONMENT UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS

Abstract. *The article examines the specific features of providing child care and upbringing services in conditions close to a family environment under martial law as one of the important areas for ensuring children's rights to safe living, proper development, and upbringing in a family-oriented setting. The relevance of alternative forms of child care is substantiated, particularly for children who, for various reasons, are unable to be raised in their biological families, especially in the context of armed aggression, which has resulted in an increased number of children requiring social protection and support. The article analyzes the regulatory, legal, and socio-pedagogical foundations of organizing child care and upbringing services in conditions close to a family environment. It is determined that such services are aimed not only at meeting the basic needs of children but also at creating a supportive environment for their emotional development, formation of social skills, preservation of a sense of security, and support of individual development trajectories. The specific features of family-like forms of child care during martial law are revealed, including ensuring stability of the living environment, providing psychological support, overcoming the consequences of traumatic experiences, organizing the educational process, and supporting caregivers responsible for children's upbringing. The role of social services, local self-government bodies, and other social work actors in providing comprehensive support for such forms of child placement is defined. It is substantiated that the effectiveness of providing child care and upbringing services in conditions close to a family environment depends on adherence to the principles of the best interests of the child, an individualized approach, continuity of social support, and interagency cooperation. Under martial law conditions, the development of a system of psychosocial support for children, professional training of specialists, and creation of conditions that ensure the maximum possible approximation of upbringing processes to a family environment are of particular importance. Promising areas for further research include studying the effectiveness of various models of family-like child care, assessing the needs of children placed in such forms of upbringing, and developing mechanisms for improving social support during wartime and the post-war recovery of Ukraine.*

Keywords: *children, social services, child care and upbringing, conditions close to a family environment, family-based care, alternative care, best interests of the child.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРА

Міхеєва Оксана Юріївна — канд. пед. наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи, Український державний університет імені Михайла Драгоманова, м. Київ, Україна, o.yu.mikheyeva@udu.edu.ua; ORCID ID: http://orcid.org/0000-0002-8358-3840

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Mikheieva O. Yu. — PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Social Work, Mykhailo Drahomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine, o.yu.mikheyeva@udu.edu.ua; ORCID ID: http://orcid.org/0000-0002-8358-3840

Рукопис надійшов до редакції / Received 06.06.2026
Рукопис прийнято до друку / Accepted 14.07.2026
Опубліковано / Available online 28.08.2026

Licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License